

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково –
педагогічної роботи
Пантелеймонов А. В.

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Політична економія

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____

спеціальність _____ 051 Економіка _____

освітня програма _____ Економіка та економічна політика _____

вид дисципліни _____ обов'язкова _____

факультет _____ економічний _____

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету

“22” червня 2018 року, протокол № 7

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Гриценко А.А., член кор. НАН України, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Протокол від “01” червня 2018 року № 10

Завідувач кафедри економічної теорії та економічних методів управління

(підпис)

Гриценко А.А.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією економічного факультету

Протокол від “21” червня 2018 року № 9

Голова методичної комісії економічного факультету

(підпис)

Євтушенко В.А.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Політична економія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Економіка»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування системи знань про закони функціонування і розвитку економічних систем, діяльність економічних суб'єктів, спрямовану на ефективне господарювання в умовах обмежених ресурсів з метою задоволення своїх потреб.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є внутрішні закономірності розвитку економічних систем і зовнішні форми їх прояву.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни є:

- з'ясування сутності економічних процесів та форм їх прояву на різних етапах розвитку суспільства;
- ознайомлення студентів з підходами різних наукових шкіл до розуміння розвитку економічних процесів;
- з'ясування суті і характерних рис дії економічних законів і механізму використання їх людьми в процесі господарської діяльності;
- розкриття закономірностей розвитку економічних систем та діалектики взаємозв'язку структурних елементів.

1.3. Кількість кредитів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **7 кредитів ECTS**.

1.4. Загальна кількість годин.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **210 годин**.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
<u>Нормативна</u> / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	
Семестр	
1-й	
Лекції	
48 год.	
Практичні, семінарські заняття	
48 год.	год.
Лабораторні заняття	
	год.
Самостійна робота	
114 год.	год.
Індивідуальні завдання	
	год.

1.6. Заплановані результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

Знати:

- предмет, структуру, функції економічної теорії, місце політичної економії в системі економічних наук;
- зміст економічних категорій та законів, їх практичне значення;
- принципи та методи економічного аналізу;
- етапи розвитку економічної теорії;
- характер, структуру та історичні форми організації суспільного виробництва;
- підходи та критерії до періодизації суспільного розвитку;
- логіку розвитку економічних систем;
- особливості та закономірності функціонування сучасних економічних систем.

Вміти:

- розкривати зміст економічних категорій та законів;
- оперувати методами економічного аналізу в дослідженнях процесів та явищ економічного життя суспільства;

- визначати сутність та структуру суспільного виробництва, досліджувати еволюцію форм його організації;
- порівнювати різні типи економічних систем, структуру та механізми їх функціонування;
- збирати, аналізувати та узагальнювати статистичні та інші фактичні матеріали;
- обговорювати дискусійні питання.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Політична економія як наука

Тема 1. Вступ до курсу «Політична економія».

Тема 2. Зародження і розвиток економічної теорії.

Тема 3. Предмет, структура та функції економічної теорії. Місце політичної економії в системі економічних наук.

Тема 4. Принципи та методи економічного аналізу.

Тема 5. Продукт та характер праці.

Тема 6. Розвиток форм обміну.

Розділ 2. Суспільне виробництво: сутність, цілі та фактори.

Тема 7. Власність та економічна влада

Тема 8. Процес виробництва: фактори, сутність, цілі.

Тема 9. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені розвитку.

Тема 10. Основні риси ринкової економіки.

Тема 11. Капітал: процес виробництва.

Тема 12. Форми прояву капіталу в русі.

Тема 13. Основні риси адміністративно – командної економіки.

Тема 14. Змішана економіка.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1.												
<i>Політична економія як наука</i>												
Теми 1-6	104	24	24			56						
Разом за розділом 1	104	24	24			56						
Розділ 2. Суспільне виробництво: сутність, цілі та фактори.												
Теми 7-12	106	24	24			58						
Разом за розділом 2	106	24	24			58						
Усього годин	210	48	48			114						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Політична економія. Загальні закономірності економічного розвитку». Проблема початку в науці	4
2	Етапи розвитку економічної теорії	4
3	Предмет, структура та функції економічної теорії. Місце політичної економії в системі економічних наук	4
4	Метод сходження від абстрактного до конкретного	4
5	Продукт та характер праці	4
6	Логіко – історична схема розвитку форм обміну	4
7	Економічний зміст відносин власності	4
8	Сутність процесу виробництва	4
9	Основні критерії економічного розвитку	4
10	Основні риси ринкової економіки	2
11	Капітал: процес виробництва.	2

12	Форми прояву капіталу в русі.	2
13	Основні риси адміністративно – командної економіки	2
14	Змішана економіка. Порівняльна характеристика економічних систем	4
	Разом	48

5. Завдання для самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1	Місце політекономії в підготовці сучасних фахівців	6
2	Видатні економісти минулого та сучасності	8
3	Нобелівські лауреати з економіки	8
4	Сучасні школи і напрямки економічної теорії	10
5	Потреби і ресурси. Ефективність використання ресурсів	8
6	Класифікація методів економічного дослідження	8
7	Сутність та функції грошей	8
8	Система економічних відносин та її структура	6
9	Особливості розвитку відносин власності в Україні	6
10	Сукупний продукт та проблема його оцінки	6
11	Показники ефективності економіки	6
12	Циклічний характер економічного розвитку	6
13	Формування і розвиток сучасних економічних систем	6
14	Особливості формування ціни й обсягу виробництва на прикладі різних ринкових структур	6
15	Капітал як фундаментальна категорія ринкової економіки	6
16	Перехід до ринку й особливості трансформаційної економіки	6

17	Еволюція поглядів на роль держави в економічному житті	4
	Всього	114

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

7. Методи контролю

1. Усне опитування на семінарських заняттях.
2. Розв'язання задач з політекономії на практичних заняттях, перевірка самостійного рішення задач.
3. Перевірка письмових контрольних робіт.
4. Екзамен.

Контроль рівня знань є невід'ємною складовою навчального процесу. Оцінювання знань студентів з дисципліни «Політична економія» враховує всі види занять, передбачених навчальним планом. Перевірка знань та навичок студентів проводиться за допомогою поточного, проміжного й підсумкового контролю.

Під час вивчення дисципліни «Політична економія» застосовуються наступні методи оцінювання знань:

- поточний контроль здійснюється на практичних заняттях під час рішення задач, розв'язання практичних завдань та кейсів;
- проміжний контроль здійснюється під час усних відповідей студентів.
- підсумковий контроль проводиться за допомогою проведення іспиту.

Результати складання екзамену оцінюються за шкалою балів, еквівалентною чотирибальній шкалі («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінка, еквівалентна «відмінно», виставляється, якщо студент виявив всебічно системні та глибокі знання, в повному обсязі твердо засвоїв весь програмний матеріал, вичерпно та послідовно дав відповіді на всі питання екзаменаційного білета, тісно пов'язує теорію з практикою, показує знання літератури, вміння самостійно аналізувати та тлумачити економічні норми та поняття і застосовувати їх при вирішенні завдань, правильно аргументує висновки, вміє самостійно узагальнювати матеріал і логічно його викладати, не допускаючи помилок.

Оцінка, еквівалентна «добре», виставляється, якщо студент твердо знає програмний матеріал, має навички аналізу та тлумачення економічних норм та понять, логічно відповідає на поставлені питання, не допускає суттєвих помилок.

Оцінка, еквівалентна «задовільно», виставляється, якщо студент засвоїв основний матеріал, але не знає окремих деталей, допускає неточні відповіді та формулювання понять, порушує послідовність у викладенні програмного матеріалу, має прогалини в знаннях.

Оцінка, еквівалентна «незадовільно», виставляється, якщо студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не володіє навичками застосування економічних норм, які забезпечували б вирішення професійних завдань.

Підсумкова оцінка виводиться за сумою балів, набраних студентом за роботу протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного і проміжного контролю) та за результатами підсумкового контролю (екзамену), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни.

8. Схема нарахування балів

Загальна сума	1-й модуль	2-й модуль	екзамен
90-100	27-30	27-30	36-40
70-89	21-26	21-26	28-37
50-69	15-20	15-20	20-29

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Ажнюк М.О. Основи економічної теорії : навчальний посібник / Микола Олександрович Ажнюк, Олександр Самійлович Передрій . – Київ: Знання, 2008 . – 365 с.
2. Базилевич В.Д. Історія економічних учень: у 2 ч. Ч.2 : підручник для вузів / Надія Іванівна Гражевська, Тетяна Вікторівна Гайдай, П.М. Леоненко ; За ред. Віктор Дмитрович Базилевич . – 2-е вид. Київ: Знання, 2005 . – 567 с.
3. Базилевич В.Д. Економічна теорія. Політекономія. Практикум: навчальний посібник / За ред. Віктор Дмитрович Базилевич . - Київ: Знання, 2013. – 494 с.
4. Бутук А. И. Экономическая теория : Учеб. пособие / Александр Ильич Бутук . – 2-е изд., перераб.и доп . – Київ: ВІКАР, 2003. – 668 с.
5. Ватаманюк З. Вступ до економічної теорії: підручник / Ред. З. Ватаманюк . – 3-тє вид., доп. – Львів: Новий Світ-2000, 2015 . – 501 с.
6. Воробйов Є.М. Економічна теорія : посібник для вузів / Євген Михайлович Воробйов, Андрій Андрійович Гриценко, Володимир Миколайович Лісовицький, Володимир Михайлович Соболев . – Киев; Харьков : Корвін, 2001.–703с.
7. Гриценко А.А. Развитие форм обмена, стоимости и денег / Андрей Андреевич Гриценко . – Харків: Основа, 2005 . – 187 с.
8. Дзюбик С.Д. Основи економічної теорії : навчальний посібник / Степан Данилович Дзюбик, Ольга Степанівна Ривак . – Київ : Знання, 2008 . – 491 с.
9. Довбенко М.В. Видатні незнайомці (наукові ідеї, здобутки та життя економістів лауреатів Нобелівської премії) / Михайло Володимирович Довбенко. –Київ, 2000 . – 319 с.
10. Лудченко А.А. Основы научных исследований. Учебное пособие/ Лудченко А.А. Лудченко Я.А., Примак Т.А. - Киев, 2001.
11. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика.- М., 1992.- Т. 1. Ч.4. Гл.21.-Т.2. 4.6. Гл.41.
12. Маркс К. Капитал. Гл. 1,2,3 // Маркс К., Энгельс Ф. Соч.-2-е изд.- Т.23.

13. Мочерний С.В. Політична економія : навчальний посібник / Степан Васильович Мочерний, Ярослава Степанівна Мочерна . – 2-е вид., випр. і доп. – Київ: Знання, 2007 . – 684 с, Т.1., Т.2., Т.3.3.
14. Орехівський, Григорій Анастасійович. Політекономія : навчальний посібник для вузів / Григорій Анастасійович Орехівський . – Харків: Каравела, 2008 . – 295 с.: табл. – (Вища освіта в Україні) . - Бібліогр.: с.287-292, Т.4.
15. Петруня Ю.Е. Основы экономической теории : учебное пособие / Юрий Евгеньевич Петруня, Анатолий Александрович Задоя . – 5-е изд. – Київ: Знання, 2011 . – 359 с.
16. Сірко А.В. Економічна теорія. Політекономія : навчальний посібник для вузів / Анатолій Васильович Сірко . – Київ : ЦУЛ, 2014 . – 414 с.
17. Тарасевич В.М. Економічна теорія. Політекономія : підручник / Олена Юрїївна Бобровська, Олександр Васильович Давидов, Віктор Федорович Донченко, Валентина Костянтинівна Лебедева ; За ред. Віктор Миколайович Тарасевич . – Київ : Знання, 2012 . – 206 с.
18. Юрій С.І. Економічна теорія: політична економія : підручник для вузів / Іван Васильович Буян, Роман Михайлович Березюк, Валерій Іванович Бобко, Михайло Миколайович Вербінський, Тетяна Іванівна Вергелес; За заг. ред. Сергій Ілліч Юрій . – Київ : Кондор, 2009 . – 600 с.

Допоміжна література

1. Гриценко А.А. Політична економія розділено – спільного світу: історія і сучасність // Економічна теорія. - 2015. - № 3. - С. 14-29
2. Звєряков М. І. Про зміну предмета і методу політичної економії/ М. І. Звєряков // Економічна теорія. - 2015. - № 4. - С. 5-11
3. Корнаи Я. Социалистическая система. Политическая экономия коммунизма.- С., 2000.
4. Пороховський А. О. Політична економія: виклики часу // Економічна теорія. - 2007. - № 4. - С. 3-18

5. Тарасевич В. М. Політична економія: ім'я власне, широкий смисл і предметний простір // Економічна теорія. - 2012. - № 1. - С. 21-34
6. Чухно А. А. Предмет економічної теорії // Економічна теорія. - 2009. - № 2. - С. 5-15

Методичне забезпечення

1. Экономическая теория. Методическое пособие. Гриценко А.А., Ким М.Н., Тютюнникова С.В., Давыдова И.А., Чатченко Т.В. – Харьков, 2008
2. Список тем докладів.
3. Список рекомендованої літератури.
4. Питання для підготовки до іспиту.
5. Екзаменаційні білети.
6. Дистанційний курс.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Бібліотечний фонд кафедри, факультету та університету, інші наукові бібліотеки:
 - сайт Центральної наукової бібліотеки ХНУ імені В. Н. Каразіна. Режим доступу: [<http://www-library.univer.kharkov.ua>]
 - сайт Харківської державної наукової бібліотеки ім. В.Г.Короленка. Режим доступу: [korolenko.kharkov.com].
2. Сайт державного комітету статистики України. Режим доступу: [<http://www.ukrstat.gov.ua/>].
3. Сайти періодичних видань з економіки.
4. Електронні підручники.